3. *Дремлюга В. И., Проценко М. С., Кондратенко В. Н., Гуцуляк В. Н.* Состояние численности отдельных видов мышевидных грызунов на территории Буковинского Прикарпатья за последние 20 лет, тенденции ее изменения и носительство грызунами лептоспирозной инфекции // Динамика численности грызунов в некоторых регионах Украины. – К.: Институт зоологии АН УССР, 1990. – С. 16–23. (Препр. / АН УССР. Инст. зоол. – 90.15).
4. *Колюшев И. И.* Фауна позвоночных животных Советских Карпат // Фауна и животный мир Советских Карпат. – Ужгород, 1959. – С. 3–19. (Научн. зап. / Ужгор. госуд. унив. – Т. 40).
5. *Макушенко М. О., Шнаревич І. Д.* До поширення та екології деяких видів промислових звірів Чернівецької області // Наук. зап. / Львівськ. наук. природозн. музей АН УРСР. – К.: Вид–во АН УРСР, 1954. – Т. ІІІ. – С. 77–90.
6. *Скільський І. В., Мелещук Л. І., Тащук М. В.* Ссавці південно-східної частини Буковинського Передкарпаття: сучасний стан фауни, раритетні види, перспективи використання та заходи збереження // Сучасний музей. Наукова й експозиційна діяльність. Матер. наук. конф., присвяч. 145-й річниці заснув. Крайового музею в Чернівцях (15 травня 2008 р.). – Чернівці: ДрукАрт, 2008. – С. 52–67.
7. *Сокур І. Т.* Звірі Радянських Карпат і їх господарське значення. – К.: Вид–во АН УРСР, 1952. – 68 с.
8. *Татаринов К. А.* Хутрові звірі Поділля та шляхи збагачення місцевої теріофауни // Матеріали до вивчення природних ресурсів Поділля. – Тернопіль–Кременець, 1963. – С. 176–180.
9. *Турянин И. И.* Млекопитающие Советских Карпат, их хозяйственное и зоопаразитологическое значение. Автореф. дис. … докт. биол. наук. – К., 1972. – 40 с.
10. *Червона книга* України. Тваринний світ / Ред. І. А. Акімов. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 624 с.
11. *Шнаревич І. Д., Нікітенко М. П.* Фауна хребетних Радянської Буковини (спроба еколого-географічної характеристики) // Виїзна сесія відділу біологічних наук по проблемі вивчення флори і фауни Карпат (тези допов.). – К.: Вид–во АН УРСР, 1956. – С. 44–47.
12. *Шнаревич И. Д., Никитенко М. Ф.* Эколого-географическая характеристика фауны позвоночных Советской Буковины // Научн. ежег. за 1956 год / Чернов. госуд. унив. – Черновцы, 1957. – Т. І, вып. 2. – С. 98–107.

ДІЯЛЬНІСТЬ ГАЛИЦЬКОГО МИСЛИВСЬКОГО ТОВАРИСТВА В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

О. Р. Проців

Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства
м. Івано-Франківськ, вул. С. Василіянок, 48, 76000, УКРАЇНА; oleg1965@meta.ua

Без ґрунтовного дослідження діяльності громадських організацій неможливо цілісно охарактеризувати суспільно-політичні процеси, які відбуваються протягом певного відрізку часу. Особливо цікавим у цьому аспекті є період, що охоплює кінець XIX – початок XX ст. Тогочасна соціальна, політична й національна ситуація спонукала до поділу мисливських товариств відповідно до захисту своїх інтересів.

Діяльність Галицького мисливського товариства висвітлювалася на сторінках часопису «Łowiec». Його почало видавати це товариство за два роки до своєї офіційної реєстрації, а припинив часопис своє існування з часу окупації Німеччиною Польщі у вересні 1939 р. Детально діяльність товариства описана у книзі С. Крогульського «Півстоліття: огляд діяльності малопольського мисливського товариства 1876–1926» [3], яка була опублікована у Львові з нагоди 50-річчя від часу його заснування. Метою нашої роботи є дослідження діяльності Галицького мисливського товариства в організаційному, соціальному й політичному аспектах.

Отже, Галицьке мисливське товариство створене в 1876 р. у Львові [2]. 24 квітня проходили перші збори членів товариства в яких взяли участь 42 особи; вони обрали президію й керівництво. Головою товариства став граф Володимир Дідушицький (набрав абсолютну більшість голосів). Він був визначною особистістю свого часу, натхненником товариства, великим знавцем і любителем природи та полювання. В. Дідушицький придбав будинок у центрі Львова (вул. Театральна, 18), де в 1869 р., після відповідної реконструкції, створено «Природничий музей ім. Дідушицьких»* (зараз тут знаходиться Державний природознавчий музей НАН України). Граф зібрав і передав сюди значну колекцію птахів і ссавців.

*http://museum.lviv.net/ua/history/history.php

Девізом у роботі товариства була боротьба з апатією та вимога від влади виявлення й покарання осіб за невиконання мисливського законодавства. Своїм опікуном мисливці вибрали Святого Губерта і просили його лише про ласку, але ніколи про щастя на полюваннях.

У статуті «Галицького мисливського товариства» визначено мету, засоби, управління й інші організаційні сторони діяльності. До основних завдань товариства належали:

– піднесення стану звірини в державі;

– підтримка влади в нагляді за виконанням закону про полювання й у розслідуванні випадків невиконання мисливського закону від 30 січня 1875 р.

Засобами досягнення поставлених завдань були:

– особливий нагляд за виконанням мисливського закону членами товариства;

– викриття браконьєрства та повідомлення про це влади для застосування покарання;

– винагорода за викриття браконьєрства, якщо такий випадок буде розслідуваний, а злочинець буде покараний.

Статут передбачав наступний склад товариства:

– Галицьке мисливське товариство складається з членів звичайних або чинних;

– членом товариства може бути кожен громадянин держави.

Основний офіс Галицького мисливського товариства знаходився у Львові. За згодою центального офісу могла бути утворена філія у Кракові за умови, що там збереться 100 членів, які будуть у своїй діяльності керуватися законом про товариства від 15 листопада 1867 р. та використовувати печатку з назвою «Галицьке мисливське товариство». Кожен член товариства мав право бути присутнім на зборах товариства, на виступ, голосування, отримання безкоштовно часопису товариства, подання пропозицій для вирішення проблем товариства. Члени товариства, які були відсутні на зборах, мали право подати свою думку про роботу товариства письмово через одного із членів товариства.

Обов'язки членів Галицького мисливського товариства передбачали:

– підтримувати завдання товариства, які визначені статутом, в особливий спосіб здійснювати нагляд за дотриманням мисливського закону;

– платити річний внесок у розмірі 5 злотих і вступний – 2 злоті;

– кожен член товариства отримує відповідну відзнаку, яку повинен носити на полюванні.

Управління товариством здійснювалося наступним чином:

– поточні справи вирішувало керівництво товариства;

– керівництво товариства складалося з керівника, заступника і дванадцяти членів;

– керівництво обирало секретаря, який отримував відповідну винагороду за свою роботу (він одночасно був скарбником товариства);

– керівництво товариства обиралося на три роки;

– майно товариства складалося з членських внесків і пожертв, ліквідація товариства могла бути здійснена лише на загальних зборах (майно в цьому випадку переходило у власність до крайової школи лісового господарства).

Одним із перших кроків Галицького мисливського товариства було ухвалення рішення про винагороду в сумі 50 злотих охороні, яка наглядала за виконанням мисливського закону. За поданням товариства влада організувала на Львівському ринку торговий ряд для продажу за прийнятними цінами звірини, яка буде доставлятися членами товариства, що дало можливість зменшити ціну, яку накручували спекулянти.

На зборах 16 вересня 1877 р. ухвалено рішення про преміювання осіб, які знищують вовченят (*Canis lupus* L.) (по 5 злотих за голову). До товариства зверталося багато осіб (не лише мисливців) зі скаргами та пропозиціями щодо ведення мисливства. Тому з метою пропаганди діяльності та відстоювання інтересів мисливців створюється журнал «Ловець» («Łowiec»). 10 січня 1878 р. під редакцією Йозефа Лозинського з'являється перший номер цього видання, основними завданнями якого були виведення мисливства із занепаду, запровадження відносно гуманного способу полювання, прищеплення етики полювання в душі й інстинктах мисливців, ознайомлення зі словником мисливця. «Ловець» став першим у польській літературі журналом, який започаткував спробу появи періодики на мисливську

тематику. Товариство організовує публікацію мисливського закону, щоб перш за все ознайомити з ним відповідні охоронні служби. Про вихід у світ «Ловця» було схвально згадано в інших виданнях, зокрема, в журналах «Kłosy» від 16 травня 1878 р. (№ 672), «Sylwan», чеському журналі «Haі», присвячених мисливству та лісівництву, а також у «Waldhütte Unterhaltungsblatt für Forst- u. Wajdmänner» (1878 р.) [3].

Іван Франко відводив значну роль журналу «Ловець» у висвітленні краєзнавчих питань. У статті «Галицьке краєзнавство» він відзначив роль часописів «Łowiec», «Sylwan», «Rolnik» і «Przyrodnik» [1], які зробили великий вклад у регіональне краєзнавство.

На час створення товариства відношення до мисливства в Галичині мало невтішний вигляд. Мисливські угіддя були нічийною власністю, тобто (res nullius) без догляду, охорони і закону. Мисливське господарство на час створення товариства добре велося в кількох великих землевласників та на кількох державних ревірах. Мисливські угіддя іншої частини Галичини були значно занедбані з огляду на стан популяцій мисливських тварин. Проведення раціонального полювання належало більше до винятків, ніж до правил. Безкарним залишалося й різного роду браконьєрство.

Одним з основних завдань товариства було законне виборювання в місцевої влади найкорисніших для мисливства законів і розпоряджень, які не повністю або недбало виконуються. Першим кроком у цьому напрямку є звернення 7 жовтня 1878 р. до намісництва, в якому вимагалося, щоб старости видавали дозволи на вогнепальну зброю тільки тим особам, які мають дозвіл на полювання. У січні 1880 р. подається звернення до Галицького сейму з проханням про запровадження посвідчень мисливця, а також вноситься петиція у справі про зміну мисливського закону в частині про можливість полювання на лисицю (*Vulpes vulpes* (L.)) протягом року. Наступні звернення товариства стосувалися законодавчого запровадження видачі сертифікатів на здобуту дичину як засобу, що запобігав би недозволеній торгівлі дичиною, яку викрали. На зібранні 4 липня 1880 р. ухвалюється рішення про організацію по містах складів здобутої звірини, головною метою якого є боротьба з браконьєрством. Також обговорено справи про оплату за заподіяну мисливством шкоду.

У 1881 р. товариство направляє подання до намісника у справі швидких і суворих мір покарання за злочини, пов'язані з браконьєрством. Для вирішення цього подання Галицьке намісництво видає розпорядження від 5 вересня 1881 р. у справі браконьєрства.

У 1881 р. рибальське товариство злилося з Галицьким мисливським товариством. З ініціативи останнього та за згодою крайової лісової школи в 1882 р. створено мисливський музей.

У 1882 р. у Відні відбувся мисливський конгрес. Темою для засідань було утворення спілки мисливського товариства Австрійської монархії. На цьому конгресі обговорювались умови про міжнародну співпрацю з метою піднесення мисливства в усіх частинах імперії з визначенням спільних принципів у сфері мисливського права.

На конгресі не було знайдено спільної думки щодо запровадження однакових норм, визначених законом щодо охоронного періоду для дичини. Не логічно було би встановлювати одні й ті ж охоронні строки для Угорщини та Малопольщі, оскільки вони знаходилися в різних географічних і кліматичних зонах.

У Галицькому сеймі товариство відстоювало інтереси мисливців. Так, у 1884 р. депутат Романчик подав клопотання, згідно якого всім господарствам, що зазнають збитків, потрібно пришвидшити видачу дозволів на мисливську зброю. Але депутат граф Казимир Бадені запропонував відшкодовувати збитки, завдані дичиною, а не відстрілювати тварин, оскільки, на його думку, така норма призведе до зменшення чисельності особин. Також за збільшення відстрілу дичини виступали лісівники. На їхньому з'їзді в 1884 р. було звернуто увагу, що козулі (*Capreolus capreolus* (L.)) зводять нанівець кропітку працю лісівників, а саме відгризають верхівки посаджених дерев. Однак, на захист дичини став колишній директор сапежинських лісів Казімир Ремішевський, який переконував, що лісівництво і мисливство утворюють єдину цілісну систему. Звірина – це не лише оздоба лісів, вона доповнює привабливість лісу й, образно кажучи, є його душею. У мисливській пресі зазначалося, що

«…з часу створення товариства в 1876 р. воно виборолo у крайової влади до мисливського закону від 1875 р. додаткові розпорядження щодо його недосконалих сторін і планувало ще багато чого зробити». Було ухвалено подання до сейму про зміну закону в частині відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами, введення посвідчень мисливця. Товариство звернулося до Галицького намісника з пропозицією, щоб під час прийняття рішень, які стосуються ведення мисливського господарства, влада зверталася до товариства та враховувала його думку з цього питання. З огляду на велику кількість річкової видри (*Lutra lutra* L.) товариство виступило за її суцільний відстріл, а загальний відстріл лисиці не підтримало.

Було внесено подання до Галицького намісництва з вимогою, щоб старости не затверджували оренду гмінних полювань неорганізованими мисливськими товариствами та спілками. Справа в сеймі про запровадження мисливських посвідчень залишилася продовжена до монаршої санкції. Депутат сейму Давид Абрахамович, член товариства, виступив з промовою, в якій серед іншого висловив підтримку видачі посвідчення мисливця, зокрема про те, що фонд, який буде складатися з оплат за посвідчення мисливця, має бути призначений на цілі розвитку мисливської культури, і в першу чергу повинен служити тій економічній галузі і тій продукції, з якої він утворився. На думку Абрахамовича ці кошти повинні були йти на організацію виставок, заліснення або на інші справи, що стосуються лісового та мисливського господарства. Але подання про зміну мисливського закону в частині посвідчення мисливця не отримало підтримки. Опозиція в сеймі не підтримувала позицію товариства і запропоновані подані зміни. Через боротьбу опозиції не всі домагання товариства ввійшли до нового кодексу. Мисливське питання в сеймі набирало класового характеру, й опозиція зазначала, що мисливці завдають «тяжкої кривди» багатьом людям. Депутати, які підтримували мисливців, стверджували, що через ефективне ведення мисливства збільшується орендна ставка за оренду мисливських угідь. Опозиція наполягала на своєму й боролася до кінця за вільне використання лісів і пасовищ, а також у своїх вимогах домагалася вільного права полювання для всіх людей. Але такий підхід, на думку товариства, призвів би до знищення одного з найбільших державних багатств.

У 1895 та 1896 рр. товариство мало багато видатків і боргів, що могло би призвести до його банкрутства, але завдяки допомозі графів Романа Потоцького, Стефана Замойського, Тадеуша Чарковського-Голеєвського, які своїми пожертвами в сумі 2462 злотих покрили кредит товариства за ці роки, з'явилася можливість зберегти товариство. Його видатки в 1897 р. становили 2850 злотих.

Сприяння зростанню чисельності зайців (*Lepus europaeus* Pall.) та сірих куріпок (*Perdix perdix* (L.)) у мисливських ревірах товариства проводиться у спосіб, коли доставляють маточне поголів'я і випускають його в угіддя. З початку 1897 р. чисельність членів товариства складала 308 осіб, а на кінець року досягла 704. На зламі століть змінюється редакційна політика журналу «Ловець», який відходить від описання традицій та історії мисливства і далі прямує шляхом висвітлення впровадження ефективного й наукового ведення мисливства.

Одночасно з цілою сучасною культурою мисливство позбувалося романтичного ореолу і рухалося в напрямку ділової свідомої праці. Воно перестало бути лише шляхетним видом відпочинку, а взяло на себе опіку мисливською звіриною. Мисливство вступає на шлях серйозних природничих досліджень, державного регулювання. Товариство докоряло тим, хто не дотримувався мисливського законодавства і керувався тільки своєю сліпою хтивістю. Члени товариства вважали, що той, хто має жадобу до м'яса, не достойний носити звання мисливця.

25 травня 1898 р. товариство направляє звернення до всіх старост, в якому вказує на необхідність беззаперечного виконання закону в частині боротьби з браконьєрством. У цьому зверненні зазначається, що в багатьох регіонах держави існує звичай здобування дичини за допомогою капканів. Цей вид браконьєрства по своїй суті є найгіршим, дуже шкідливим і небезпечним для популяцій диких тварин у порівнянні з їх здобуванням за

допомогою вогнепальної зброї, оскільки складно піддається контролю. Також у зверненні йдеться про необхідність співпраці старост із товариством і мисливською поліцією.

У цьому ж зверненні товариство вказує, що «слід враховувати думку у справі мисливства мисливського товариства у Львові, яке реорганізувало свою діяльність на цілу державу і має свої осередки по цілій державі. Членами товариства є люди з досвідом та знавці мисливства. Обов'язком старости є організація боротьби з браконьєрством, а при порушенні вимог закону потрібно порушників суворо карати. Товариство звернуло увагу старост на мисливський закон у частині видачі посвідчень і мисливських сертифікатів, на недопустимість маніпуляції коштами. Було висунуто застереження, щоби при оцінці шкоди, завданої мисливцями або дикими тваринами, старости були об'єктивні і дотримувалися лише вимог мисливського закону».

На другому з'їзді члени товариства виступили проти ст. 41 мисливського закону, яка забороняла полювання в неділю та свята. Товариство категорично виступало проти такої заборони, оскільки вона унеможливлювала полювання для багатьох мисливців, які працювали в будні (це лікарі, адвокати, судді, вчителі, урядовці, промисловці, офіцери, продавці). Зазначена заборона, на думку товариства, призведе до занепаду мисливських товариств, збільшення випадків браконьєрства, розмноження хижаків. Ставилося питання, чому забороняється лише полювання, коли не забороняються спортивні змагання, кінні забіги, а також інші забави у свята. Згадувалося, що такої норми в законодавстві інших країн Австро-Угорської імперії немає.

У 1898 р. чисельність членів товариства зростає до 980 осіб. Починаючи з 1 січня 1899 р. товариством ухвалено видавати журнал «Ловець» двічі на місяць та на більш якісному папері. У 1898 р. членські внески встановлено в розмірі 5 злотих на рік.

10 березня 1899 р. у зверненні, внесеному до сейму через депутата священика Андрія Любомирського, товариство вимагає, щоб «мисливський фонд поповнювався з половини внесків від оплат за посвідчення мисливця та використовувався щороку для піднесення мисливського господарства, як частини культури краю». Субвенції для своєї діяльності діставали з державних фондів споріднені товариства – мисливські, господарські, які давали користь державі. На жаль, сейм через брак часу це звернення товариства не розглянув. Товариство ухвалює створити фонд боротьби з браконьєрством і переказує на ці заходи 200 злотих для виплати премій.

У 1900 р. товариство надалі працювало в напрямку сприяння дотриманню мисливцями відповідного законодавства. Щоб не допускати «дикого» полювання, граф Йозеф Потоцький створив фонд для нагород охоронців мисливських угідь, які сумлінно виконують свої обов'язки. Товариство добилося для мисливців краю оренди права полювання в державних лісах, особливо в гірській місцевості. На Австрійському Конгресі мисливців у Відні вирішено створити Австрійську спілку мисливців. Галицьке товариство мисливців на з'їзді представляв граф Роман Потоцький. Приймається рішення про вступ Галицького мисливського товариства в асоційовані члени Австрійського мисливського товариства з річним внеском 50 злотих, але з умовою виходу, якщо виявиться, що останнє не буде належно підтримувати мисливські справи Галичини.

У 1902 р. чисельність членів товариства збільшилася до понад 1100 осіб. Галицьке намісництво на противагу до все більш зростаючих радикальних настроїв намагається підтримувати мисливську економіку, але в сеймі все більше лунають думки: «Полювання для всіх! Однаково як для пана, так і для Івана! Так як заєць, що пан доглядає, гризе щепи дерев у саду Івана».

Для впорядкування мисливської мови товариство в 1903 р. скликає комісію для видання мисливського словника, головою якої обрано графа Леопольда Страженського. Товариство через своїх членів звернулося з поданням до старост про закриття полювання в угіддях, де погано ведеться мисливське господарство.

З хронік, які велися товариством, довідуємося про відносно значну чисельність дичини. Таксація мисливських тварин, яка запроваджена на даний час, не велась, а чисельність дичини визначалася по тому, скільки людей та при якій кількості зброї здобули відповідне

число особин. Так, відзначалося, що в Карпатських ревірах біля сіл Небилова та Красної під час кількаденного полювання здобуто 80 кабанів (*Sus scrofa* L.) та 8 рисей (*Lynx lynx* (L.)), а також велику кількість іншої дичини. На подолі в Більщанських мисливських угіддях після триденного полювання здобуто 1000 особин зайця та кілька десятків кабанів і оленів (*Cervus elaphus* L.). Але при такій значній чисельності дичини, особливо оленів і козуль, наносилася ними певна шкода лісу, однак власники мисливських ревірів, дбаючи про стан популяцій, для відстрілу заявляли невелику кількість тварин.

У 1910 р. у Відні відкривається міжнародна мисливська виставка. Основним завданням її організаторів було наочно показати противникам мисливства його важливість та доказати помилковість демагогічних гасел: «Геть з полюванням! Геть забави панів! Бо доглянута панами звірина завдає непомірної шкоди нашим лісам та полям!» Ці гасла є просто засобами маніпуляції несвідомою частиною суспільства і застосовуються для агітації під час виборів до гмін. Для підготовки виставки в липні 1908 р. до Львова з Відня приїхав радник цісаря В. Губерт і на засіданні виголосив промову: «Галичина – це мрія мисливців, край мисливців, які в особливий спосіб і з особливою увагою віддаються цьому шляхетному спорту. Я маю велику надію, що Ваш край займе найдостойнішу позицію на нашій виставці. Мисливство в Галичині має велику історичну цінність». Для підготовки виставки було створено три комітети: а) збору мисливських трофеїв; б) мисливської промисловості та ручних виробів; в) мистецтва та мистецьких ремесел.

У 1910 р. чисельність членів товариства збільшилась і досягла 1240 осіб. Також створено філії товариства в Рогатині та Снятині. Заступник голови товариства С. Крогульський повідомив, що на виставці у Відні Галичина не представляла декоративний салон, як це вчинили інші країни Австрійської монархії, але зробила галерею рідкісних мисливських трофеїв, на які із заздрістю споглядали мисливці з інших країн, що свідчить про досить високий розвиток мисливства в Галичині за останні 30 років [3]. У пресі відзначалося, що мисливська виставка користувалася великою популярністю. Щоденно її відвідувало близько 15000 осіб, а всього за час існування виставки тут побувало фактично два мільйони відвідувачів [4].

Галичина на Міжнародній виставці у Відні в 1910 р. була добре представлена завдяки пожертвуванням членів товариства. Скажімо, 107 членів спонсорували для підтримання виставки 36000 корон. Такі старання не були марними, оскільки галицькі мисливські трофеї завоювали на цій виставці дві золоті нагороди. Тут були представлені трофеї дичини, здобуті лише в Галичині.

Висновки. Галицьке мисливське товариство як громадська організація, яка діяла на території Галичини з 1876 р. відстоювала інтереси мисливців. Діяльність товариства проявлялась у відстоюванні права мисливців на полювання, дотримуванні власниками земельних ділянок норм мисливського закону, відстоюванні прав орендарів, а саме при відшкодуванні землевласникам шкоди, заподіяної мисливськими тваринами, оплаті за оренду полювання.

Для досягнення поставлених завдань товариство використовувало різноманітні звернення до органів крайової державної влади, в яких зверталась увага на недотримання чинного законодавства в галузі мисливства, подання законопроектів до сейму, які б відстоювали інтереси мисливців. Створювалися відповідні фонди для стимулювання мисливської охорони та виплати винагороди за виявлення браконьєрів.

Велику роль товариство відігравало у сфері культурного розвитку мисливства, а саме організовувало виставки трофеїв, видавало двотижневик «Ловець», який пропагував мисливську культуру.

У склад мисливського товариства входила вища соціальна група населення того часу – особи, які були мисливцями або мали бізнес у цій галузі. У своїй діяльності товариство намагалося бути аполітичною організацією. У національному плані це була пропольська організація і мала патріотичні настрої.

Ми охарактеризували діяльність мисливського товариства протягом 1876–1910 рр., хоча воно проіснувало до 1939 р. Діяльність Галицького мисливського товариства у вітчизняній науці не досліджувалась.

З'ясувавши становлення та розвиток громадських організацій, які впливали на політичну, соціальну, економічну та культурну сферу тогочасного суспільства, ми зможемо детальніше пізнати суспільне життя Галичини за Австро-Угорської імперії та при її входженні до складу Другої Речі Посполитої. Тому дана тематика надалі потребує продовження досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Франко І.* Зібрання творів. – К.: Наук. думка, 1986. – Т. 46, кн. 2. Історичні праці (1891–1897). – 438 с.
2. *Ilustruwany skorowidz* stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów: Druk. Fr. S. Reichman, 1894. – 80 s.
3. *Krogulski S.* Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876–1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – 133 s.
4. *Łowiec*. – 1910. – № 20. – S. 243.

ДИКА СВИНЯ (*SUS SCROFA*) В МИСЛИВСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

В. Д. Бондаренко, В. В. Білий

Національний лісотехнічний університет України

м. Львів, вул. Генерала Чупринки, 103, 79057, УКРАЇНА; bond_v@ua.fm

Мисливство як специфічна сфера інтересів людини виконує економічну, соціальну й екологічну функції, що і визначає основну мету сучасного мисливського господарства, а саме: підвищення ефективності своєї діяльності, створення інфраструктури для належного сервісного обслуговування мисливців, забезпечення раціонального використання та відтворення фауністичних ресурсів. Мисливці здобувають дичину заради м'яса, шкур, інших продуктів. Разом з тим, вони регулюють (зменшують до біологічно допустимої) чисельність видів, загрозливих для людини та її господарства.

Із 34 видів ссавців фауни України, які належать до категорії мисливських, найбільш перспективним і цінним об'єктом для мисливського господарства в сучасному його форматі є дика свиня (*Sus scrofa* L., 1758). Ресурси цієї тварини завжди інтенсивно експлуатувалися, в XV–XVI ст. її ареал в Європі постійно скорочувався, а у XVIII ст. розпався на окремі частини. На початку XX ст. кількість особин виду в межах Східної Європи зменшилася до мінімальної. Відновлення чисельності й ареалу почалося у другій половині XX ст.

Дика свиня трапляється в Європі, Азії та Північній Америці, де налічується більше 20 підвидів. В Україні зустрічаються два з них: європейський (*S. s. scrofa* L., 1758) – у північних, центральних і східних областях та румунський (*S. s. attila* Thomas, 1912) – у Карпатах, південно-західних і південних областях [3; 4]. На Поліссі дика свиня віддає перевагу листяним і мішаним лісам з річками, озерами й болотами, а в Західному Лісостепу населяє, переважно, дубово-грабові ліси. У букових і буково-смерекових деревостанах Карпат піднімається до висоти 1800 м н. р. м. [2].

Основними рисами біології дикої свині, що обумовлюють її перспективність для мисливського господарства, є плодючість, всеїдність (це дає можливість використовувати для підгодівлі найрізноманітніші органічні та комбіновані корми), швидка адаптація до умов середовища, стійкість до транспортування при перевезенні до місць випуску під час розселення.

На жаль, поголів'я дикої свині в більшості регіонів України, переважно, не досягає оптимальної чисельності (в різних природних зонах щільність населення сягає від 10 до 20 ос./1000 га). Протягом останніх двох десятиліть кількість виду в мисливських угіддях нашої країни змінювалася наступним чином: 1991 р. – 59757 особин, 1995 – 47070, 2000 – 36181, 2001 – 36026, 2002 – 37390, 2003 – 38796, 2004 – 40351, 2005 – 43119, 2006 – 44808 і 2007 р. –